

BESKÆFTIGELSE

AF | KATRINE BIRKEDAL CHRISTENSEN
NR. 1 | 10.01 - 16.01.2011

Hver tredje ung uden job har overvejet selvmord

Danske unge, der hverken er i gang med en uddannelse eller har et job, slås med meget andet end arbejdsløshed og økonomi. En helt ny og omfattende undersøgelse af unges trivsel viser, at ledige unge har så ondt i livet, at hver tredje har tænkt på at begå selvmord. Og flere end hver 10. har rent faktisk forsøgt at det.

UDENFOR Et liv uden mening er ikke værd at leve.«

Sådan beskriver formanden for Børnerådet, Lisbeth Zornig Andersen, den benhårde følelse, der hersker blandt de unge ledige og får hver tredje til at overveje at begå selvmord.

»Hvis man vågner med en følelse af, at det er lige meget, om jeg står op om morgenen, og det er lige meget, om jeg lever eller dør, så er der ikke langt til tanken om selvmord. Jeg tror, at det er en basal, menneskelig følelse at have brug for at høre til og være noget for andre, og jeg tror, at de her unge, der mistrives, føler, de bare er i vejen,« tilføjer hun.

Det er særligt de unge, der står uden arbejde, og som ikke er begyndt på en uddannelse, der mistrives på rigtig mange måder. Det viser en ny, omfattende forskningsrapport, som offentliggøres i dag af Center for Ungdomsforskning på DPU ved Aarhus Universitet. Her har 3.500 unge bidraget med erfaringer og oplevelser til en kortlægning af trivsel blandt de unge i alderen 15 til 24 år.

Resultatet er et portræt af en generation, hvor langt de fleste stormer derudad med nogenlunde balance i livet, mens en lille gruppe på knap seks procent af de unge i undersøgelsen er hægtet fuldstændig af.

Forskellen mellem dem, der er i gang, og dem, der står udenfor, er nemlig markant. Mens hver femte af alle unge har følt sig mobbet ofte, gælder det flere end hver tredje af de ledige unge. At føle sig isoleret kender mere end dobbelt så mange ledige unge til som deres jævnaldrende. Og 33 procent af de ledige har overvejet selvmord mod knap 17 procent af alle unge i alderen 15-24 år.

Jens Christian Nielsen, forskningsprogramleder af Center for Ungdomsforskning, frygter, at en lille gruppe af de unge kan blive tabt.

»Vi taler tit om, at de unge nu er en 'generation fremtidsplan'. De skal tage ansvar for deres eget liv og skal hele tiden svare på, hvor de er på vej hen. Hvis man ikke kan redegøre for det, så står man i en mere udsat position. Måske er det sådan noget, der slår igennem hos de ledige. De unge, der er ledige, bliver mere isolerede, fordi de slet ikke kan håndtere de krav, samfundet stiller til dem. De mestrer ikke det ræs,« siger Jens Christian Nielsen og tilføjer:

»De fleste unge kan og vil gerne selv påtage sig ansvaret. Men det er meget ulige, hvem der har ressourcerne til det. Derfor er der den slagside, at når man skal være ansvarlig for sin egen succes, så er man også ansvarlig for egen fiasko. Og det rammer nok især de unge ledige.«

Flere har forsøgt selvmord

I den frivillige organisation Ventilen, der har mødesteder flere steder i landet, hvor ensomme unge kan møde hinanden, genkender formand Pernille Hermansen rapportens dystre billede af de unge ledige som en særligt udsat gruppe.

»Det er altid svært at være ensom, men for de unge, der er ledige, er det særligt svært. Hvis man har et job eller er under uddannelse, så får man trods alt et sprøjt menneskeliv hver dag. De her unge, der er ledige, har ikke noget eller nogen at stå op til. Mange af dem siger selv, at det er slemt at være ensom, men ingenting at have at stå op til er det værste,« fortæller Pernille Hermansen.

Konsekvensen for de unge ledige er, at de går helt ned i gear. Dagene flyder sammen, og hvordan dagen begynder eller ender, bliver udflydende. Livet bliver lidt mindre værd. Rapporten viser da også, at mens fire ud af fem unge i alderen 15-24 år vurderer deres eget liv som godt eller meget godt, svarer kun tre ud af fem ledige unge det samme.

»Man har ingen overskud, når man ingenting gør. Det er selvforsvækkelse af den her initiativløshed, og det påvirker også, hvordan man oplever sig selv. Når man ikke har et netværk, man kan spejle sig i, så finder man skyld i sig selv for ens egen fiasko. Jeg har jo ingenting at byde på som menneske, tænker den ensomme unge,« siger Pernille Hermansen fra Ventilen.

I yderste konsekvens kan selvbeprejdelser føre til selvmordstanker. For hver tredje af de unge, der står uden uddannelse eller job, ligger tanken ikke fjernt, viser rapporten fra Center for Ungdomsforskning. Det høje tal giver grund til bekymring, siger Jens Christian Nielsen.

»For nogle er det heldigvis en forbigående tanke, der ikke nødvendigvis berører dem voldsomt. Men det er vigtigt at være opmærksom på, at de, der tænker tanken om selvmord, er i fare for at gøre noget ved det,« siger han.

Det bekræfter rapporten. Her fremgår det, at fire procent af hele gruppen af unge i alderen 15 til 24 år rent faktisk har forsøgt at tage sit eget liv. Blandt de ledige unge har hele 12 procent forsøgt at begå selvmord.

De seneste tal fra Danmarks Statistik viser, at 38 unge i alderen 15 til 24 år i 2008 begik selvmord, hvilket svarer til mindre end en promille af de unge i aldersgruppen.

På landets produktionsskoler møder man mange af de unge, der har rigtig svært ved livet og endnu ikke har fået fodfæste på en uddannelse eller i et fast arbejde. I København har fire skoler derfor gennem de seneste tre år haft glæde af et udviklingsprojekt med tilbud til eleverne om støtte fra en socialrådgiver og en psykolog. Indtil videre har flere end 500 ud af skolernes 2.000 elever haft brug for en snak med psykologen eller socialrådgiveren i Projekt PS.

Lotte Rubæk, der er autoriseret psykolog på projektet, har talt med hundredvis af elever. Hun kan sagtens genkende det billede, rapporten tegner af unge ledige med ondt i livet og svært ved de sociale spilleregler.

»Ideen om at tilknytte en psykolog til produktionsskolerne opstod, fordi lærerne og vejlederne på skolerne ikke følte, de slog til over for de svage elevers problemer. Mange

havde det så dårligt, at det var svært at undervise dem, og de var ikke i stand til at komme videre i uddannelse eller arbejde efter produktionsskoleopholdet,« fortæller Lotte Rubæk.

Mobbet og isoleret

Lotte Rubæk møder i dag elever, der har både selvmordstanker, angst, akutte kriser som følge af for eksempel voldtægt, ubehandlede krisereaktioner fra tidligere oplevelser med eksempelvis vold i hjemmet, misbrug, spiseforstyrrelser og selvskadende adfærd.

»Når jeg taler med en ung, som fortæller, at hans eller hendes forældre ikke er skilt, så spærrer jeg øjnene op. Langt de fleste unge, der kommer her, kommer nemlig fra hjem med skilsmisse eller arbejdsløshed, og der kommer også unge fra hjem med overgreb og misbrug. Opvækstmæssigt har de været meget dårligt stillede,« siger Lotte Rubæk og tilføjer:

»De unge er tit blevet mobbet gennem hele folkeskolen og måske også videre i livet derefter. Mange fortæller, at produktionsskolen er det første sted, de har prøvet at føle sig anerkendt som dem, de er, og føle sig en del af et fællesskab.«

Og netop det at give de unge en følelse af at være en del af et fællesskab, står som det mest centrale budskab blandt de kilder, Ugebladet A4 har talt med. Som Pernille Hermansen, formand for Ventilen, siger:

»Det er vigtigt for alle unge, at man føler sig forstået, og at man ikke hele tiden føler, man er forkert. Kravet om, at alle unge skal have en ungdomsuddannelse, gør, at de, der ikke magter det, føler sig helt forkerte. Det er farligt, for den følelse er meget nedbrydende for selvværdet, og det er bestemt ikke fordrende for at tage et initiativ til at forbedre sig eget liv.«

Også formanden for Børnerådet, Lisbeth Zornig Andersen, skyder noget af skylden for de unges svære problemer på de massive samfundsmæssige krav om uddannelse.

»Det er blevet sværere at være ung i dag end for bare 10 år siden, og der er en større polarisering mellem dem, der klarer sig godt, og dem, der klarer sig mindre godt,« siger hun og tilføjer:

»Der stilles så ufatteligt store krav. For 10 år siden var det muligt at få et ufaglært job, men de job forsvinder i hastig grad. Og kravene om at tage en uddannelse er afgørende for, om man ryger på reservebænken eller ej. Det er den negative side af globalisering.«

Kigger man i krystalkuglen, frygter Børnerådet, at tendensen til eksklusion af de svage unge kun bliver værre i fremtiden. I foråret offentliggjorde Børnerådet en undersøgelse, hvor trivsel blandt 1.800 børn i 4. klasse blev undersøgt. Den viste, at allerede her mistrives hvert 10. barn.

»De havde ingen venner, de spiste alene om aftenen, havde ingen fritidsinteresser og havde ingen voksennetværk. De her børn møder vi igen i systemet, når de bliver unge, men så er deres problemer bare blevet endnu værre. Jeg tror, at der bliver flere unge med ondt i livet fremover, for der er en tendens til, at ekskluderingen bliver større, end vi før har set,« siger Lisbeth Zornig Andersen.

Trivsel giver mere læring

Skal man minimere antallet af unge, der mistrives, og som står uden for samfundet, skal man da også tænke i forebyggelse af problemer allerede i barndomsårene og støtte i de unge år. Både Børnerådet og Center for Ungdomsforskning peger på folkeskolen.

»Det er vigtigt, at vi ikke får en folkeskole, der fortaber sig i PISA-undersøgelser. Faglige kompetencer er vigtige, men ligesom skolen i de første år af grundskolen har et godt blik for, at børnene trives socialt, og at de ikke mobbes, skal vi også huske det fokus senere i grundskoleforløbet. At de unge trives og fungerer godt i de sociale fællesskaber, er mindst lige så vigtigt for en god overgang til ungdomsuddannelserne og ungdomslivet. Man skal naturligvis ikke underkende de faglige kompetencer, men måske er gode sociale kompetencer forudsætningen for at kunne lære – også senere i livet,« siger Jens Christian Nielsen, projektleder fra Center for Ungdomsforskning.

På den anden side af folkeskolen står rækken af krav til de unge nemlig i kø. Og for de unge, der falder ved siden af, er produktionsskolerne et af de steder, hvor mange samles op.

»Det er ikke snævre uddannelsesinitiativer, der er nødvendige. Man skal derimod sørge for, at de unge har det godt i trygge meningsfulde sociale rammer, så man kan skabe forudsætninger for, at de får godt ungdomsliv. Der er et stort behov for bredere blik på de unge end bare uddannelse, hvis man skal nå de ledige unge, der mistrives,« siger Jens Christian Nielsen.

Ideen om støtte fra psykolog eller socialrådgiver til den svageste gruppe af de unge på produktionsskolerne er indtil videre en succes. Ifølge en ekstern evaluering af Projekt PS, kommer otte ud af ni af de unge, der har været igennem et kortere eller længere forløb i projektet, i uddannelse eller har fået arbejde. For eleverne på produktionsskolerne som helhed gælder det kun 6 ud af 10.

Spørger man nogle af de svage unge, hvad de ønsker sig for at komme godt videre i livet, viser en undersøgelse foretaget af Børnerådet blandt elever på erhvervsskolerne, at blandt andet et tilbud om gratis psykologhjælp ligger højt på ønskelisten.

Se hele undersøgelsen på [cefu.dk](http://www.cefu.dk)

KATRINE BIRKEDAL CHRISTENSEN
ILLUSTRATION | MAI-BRITT AMSLER

LEDIGE UNGE HAR DET SKIDT

Står man uden for uddannelsessystemet eller arbejdsmarkedet, er man også betydeligt mere isoleret og selvmordstruet. Næsten dobbelt så mange ledige unge som unge generelt er blevet mobbet eller føler sig isolerede.

ALLE TAL I PROCENT

		ER OFTE BLEVET MOBBET	FØLER SIG OFTE ISOLERET	HAR OVERVEJET SELVMORD	HAR SKÅRET I SIG SELV*
Alle unge	Mænd	18	4	14	1
Alle unge	Kvinder	20	5	20	2
Alle unge	Begge køn	19	5	17	1
Ledige	Mænd	33	6	32	2
Ledige	Kvinder	42	14	35	5
Ledige	Begge køn	36	9	33	3

* I inden for det seneste halve år.

NOTE | Gruppen af ledige unge, der hverken er under uddannelse eller i job, udgør 5,7 procent af alle unge i undersøgelsen.

KILDE | Rapporten 'Når det er svært at være ung i Danmark' er udgivet af Center for Ungdomsforskning som led i et treårigt forskningsprojekt, hvor trivsel blandt 3.500 15 til 24-årige undersøges.

SKELSÆTTENDE OPLEVELSER MÆRKER LIVET

De unge i, der står uden for uddannelse og arbejdsmarkedet, udgør 5,7 procent af alle unge i undersøgelsen. Allerede i de unge år har deres liv været præget af flere skelsættende oplevelser.

TAL I PROCENT

	SKILSMISSE	SELMORD I FAMILIEN	LIVSTRUENDE SYGDOM I FAMILIEN	ALVORLIGE PSYKISKE PROBLEMER I FAMILIEN	VOLD I HJEMMET	AFHÆNGIGHED AF RUSMIDLER I FAMILIEN	VOLD MOD EN SELV
Ledige unge	43	2	23	25	9	17	13
Alle unge	31	1	19	21	8	11	6

NOTE | Med familie menes nærmeste familie.

KILDE | Rapporten 'Når det er svært at være ung i Danmark' er udgivet af Center for Ungdomsforskning som led i et treårigt forskningsprojekt, hvor trivsel blandt 3.500 15 til 24-årige undersøges.